

บทที่ 5

การจัดสุขากิจกรรมโรงเรียน

ขอบข่ายของเนื้อหา

1. ความหมายของคำว่า สุขากิจกรรม การสุขากิจกรรมโรงเรียนและสุขลักษณะ
2. ความมุ่งหมายของการจัดสุขากิจกรรมโรงเรียน
3. หลักในการจัดสุขากิจกรรมโรงเรียน
4. ขอบข่ายของการจัดสุขากิจกรรมโรงเรียน เช่น สถานที่ห้องโรงเรียน อาคารเรียน และสิ่งก่อสร้าง ห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน ได้แก่ สีทาโรงเรียน และกระดาษคำ หรือกระดาษข้อสอบ การด้วยเท้าก้าวและแสงสว่าง ห้องพยาบาลโรงเรียน โรงอาหารของโรงเรียน น้ำดื่มและน้ำใช้ในโรงเรียน ส้วมและห้องส้วม ทางเดินภายในโรงเรียน สนาม กีฬาและสนามเด็กเล่น โรงครัวและร้านอาหาร การกำจัดขยะมูลฝอย และคูคลรักษาความสะอาด การสำรวจลักษณะสุขากิจกรรมในโรงเรียน

5. สรุป

6. คำถ้าและกิจกรรมท้ายบทที่ 5

จุดประสงค์เบื้องหน้า

เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. บอกความหมายของสุขากิจกรรม สุขากิจกรรมโรงเรียน และสุขลักษณะได้
2. อธิบายความมุ่งหมายของการจัดสุขากิจกรรมโรงเรียนได้
3. สรุปสาระสำคัญของขอบข่ายการจัดสุขากิจกรรมโรงเรียนได้ทั้ง 13 ขอบข่าย

บทที่ 5

การจัดสุขาภิบาลโรงเรียน

ความนำ

การจัดโรงเรียนให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล นับตั้งแต่การจัดลังแวดล้อมให้มีสุขลักษณะที่ดี มีความปลอดภัยปราศจากอุบัติเหตุ และเจ็บไข้ได้ป่วย และจัดโรงเรียนให้เกิดความสะอาด สบาย เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิตใจของนักเรียน ครู และบุคคลในโรงเรียนด้วย

การสุขาภิบาล¹ (Sanitation) คือ การแก้ไข ดัดแปลง ปรับปรุง และอารักขาล้างแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ให้เกิดเหตุอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลและชุมชน

การสุขาภิบาลโรงเรียน (School Sanitation) หมายถึง การจัดลังแวดล้อม และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีสุขลักษณะที่ดี (Healthful School Living) มีความปลอดภัยปราศจากอุบัติเหตุ และการเจ็บไข้ได้ป่วยที่จะเป็นภัยต่อสุขภาพของนักเรียน ครู และบุคคลในโรงเรียน ทั้งนี้ รวมถึงการจัดโรงเรียนให้เกิดความสะอาด สบาย เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกายและทางจิตของนักเรียน ครู และบุคคลในโรงเรียนด้วย

สุขลักษณะ² (Hygienic หรือ Healthful) หมายถึง ลักษณะที่สำคัญที่ทำให้คนเรา มีสุขภาพดี และมีความสุขซึ่งลักษณะที่สำคัญนี้ จะต้องประกอบด้วย 3 อย่างด้วยกัน คือ

- 1) ความสะอาด ปราศจากเชื้อโรคหรือแหล่งที่ทำให้เกิดโรค
- 2) ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามและน่าเข้าชม
- 3) ความปลอดภัย ไม่ล่อแหลมต่ออันตรายหรืออุบัติเหตุ

¹ จำกความหมายของสมาคมนักสุขาภิบาลแห่งประเทศไทย

² สุขाति โสมประยูร, พชรา กาญจนารัณย์, บุญเลิศ สุวรรณเสนีย์, สวัสดิ์ ทรัพย์จำรงค์, "สุขศึกษาในโรงเรียน". พรยนค : โรงพิมพ์บำรุงมูลกิจ, 2511. หน้า 18.

2. ความมุ่งหมายของการจัดสุขภาพป้องเรียน

- 1) จัดโรงเรียนให้เป็นสถานที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อ
 - ส่งเสริมความเข้าใจ และประสบการณ์ในเรื่องสุขภาพ
 - เด็กนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวประจวบวัน
- 2) ช่วยส่งเสริมสุขอนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก
- 3) เพื่อให้สิ่งแวดล้อมมีสุขลักษณะที่ทำให้เด็กมีสุขภาพดี เช่น
 - จัดบริเวณ สถานที่และห้องต่างๆ ให้สะอาด
 - มีร่มรื่นเจริญญาเจริญญา
- 4) ป้องกันโรคติดต่อ และมิให้เป็นแหล่งที่เกิดของโรคต่างๆ
 - ถมที่เป็นหลุมน้ำขัง เพื่อกำจัดยุง
 - จัดทำทางระบายน้ำ เพื่อไม่ให้น้ำขัง stagnate หม่นเน่า
- 5) เป็นสถานที่สะอาดปลอดภัยไม่เกิดอุบัติเหตุ
- 6) เป็นสถานที่ที่น่าเลื่อมใสจากผู้ปกครองของนักเรียน และบุคคลภายนอก
- 7) เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนที่จะนำไปปฏิบัติตาม

3. หลักในการจัดสุขภาพป้องเรียน

- 1) จัดให้โรงเรียนมีความสะอาดสวยงาม เพื่อช่วยส่งเสริมความเจริญและการพัฒนาการของเด็กทั้งทางกายและทางจิต
- 2) จัดโรงเรียนให้เป็นสถานที่น่าอยู่ สวยงามร่มรื่น ส่งเสริมสุขภาพจิตในการศึกษาให้ได้ผล

- 3) จัดโรงเรียนให้เป็นสถานที่ปลอดภัย ปราศจากอุบัติเหตุและอันตรายต่างๆ
- 4) จัดให้โรงเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัยจากโรคติดต่อต่างๆ

จัดโรงเรียนมีความสะอาดสวยงาม เพื่อส่งเสริมความเจริญและการพัฒนาการของเด็ก
ทั้งทางกาย จิต

- จัดให้มีการถ่ายเทอากาศอย่างสอดคล้อง โดยมีประตูหน้าต่าง ช่องลมอย่างเพียงพอ

- จัดให้มีแสงสว่างส่องลอดผ่านมา

- จัดให้มีอากาศบริสุทธิ์ ปราศจากกลิ่น ครัว

- มีสนามเด็กเล่นพอเพียง เพื่อเสริมสร้างสุขภาพทางด้านร่างกาย

- มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้อย่างถูกต้องและสอดคล้อง

การจัดโรงเรียนให้มีความสอดคล้องสบายนี้ เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางจิต ได้แก่

- จัดโรงเรียนให้มีที่อยู่ ที่เรียนสำหรับเด็กทุกคน

- จัดให้เด็กมีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน

- จัดสภาพของโรงเรียนให้เป็นที่พอยู่ มีความสบายนิ่济 เช่น มีที่พักผ่อน ร่มไม้ มี

ส่วนห้องน้ำ

- จัดให้มีอุปกรณ์ที่ใช้ทำความสะอาดอย่างพอเพียง

การจัดโรงเรียนให้เป็นสถานที่ปลอดภัย ปราศจากอุบัติเหตุและอันตรายต่าง ๆ คือ

- วัสดุก่อสร้าง และวิธีการก่อสร้างอาคารจะต้องแข็งแรงและทนทาน

- มีการซ่อมแซมวัสดุ และอาคารทันทีเมื่อเกิดการชำรุด

- มีการป้องกันอัคคีภัย และเมืองไฟหนีไฟ

- ปรับสนามให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ

- จัดอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบ สะดวกต่อการหยิบสิ่งของเวลาใช้และเก็บเข้าที่

การจัดโรงเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัยจากโรคติดต่อต่าง ๆ

- มีการล้างน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาด บริสุทธิ์

- มีการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุขาภิบาล

- อัตราส่วนของห้องน้ำ ห้องส้วมมีเพียงพอและสะอาด

- มีที่ล้างมือตามอาคารเรียนต่าง ๆ โดยเฉพาะที่โรงอาหาร

- มีการจัดห้องน้ำเป็นระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัย

- มีห้องพยาบาลที่ทำหน้าที่ในการพยาบาลได้ทันที

- มีที่เก็บอาหาร ที่หang เศษกระดาษและเศษอาหาร

4. ขอบข่ายของการจัดสุขาภิบาลโรงเรียน

1) **สถานที่ตั้งโรงเรียน** การเลือกสถานที่ตั้งโรงเรียน เพื่อให้ถูกหลักสุขาภิบาลที่ดี ควรพิจารณาดึงสถานที่และคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1.1 มีการคุณภาพสิ่งแวดล้อมหนทาง ถนนไปมาสะดวก

1.2 ไม่ควรห่างจากย่านชุมชนเกิน 2 กิโลเมตร

1.3 ห่างจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น

- ห่างจากถนน ทางรถไฟ หรือถนนสายใหญ่ ๆ ที่มีการจราจรคับคั่ง เพราะจะทำให้เกิดเสียงรบกวน และยังจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ควรจะสร้างให้ห่างจากถนนไม่น้อยกว่า 20 เมตร ถ้าหากเสียงไม่ได้ควรหาทาง迂回 หรือสะพานเพื่อลดเสียงอันตรายอันอาจจะเกิดกับเด็กนักเรียนได้

- ห่างจากโรงงานหรือโรงมหรสพ เพราะจะทำให้ดังรบกวน กลิ่น ฝุ่น ละออง เช่น ควัน ที่อาจจะเป็นอันตรายต่อร่างกาย

- ห่างจากแหล่งสกปรกโลโกรกร และส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เช่น โรงโม่เย็น โรงงานปุ๋ย โรงพอกหนัง หรือขยะมูลฝอยและพวากส์ตัว เสียงต่าง ๆ

- ห่างจากแหล่งอบไยมุขต่าง ๆ เช่น โรงแรม บาร์ในที่คลับ แหล่งม้าสูมเล่น การพนัน แหล่งโสเภณี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กขาดความตั้งใจเรียน

1.4 โรงเรียนควรมีรั้วรอบขอบเขต แสดงความเข็ขาดของโรงเรียนที่แน่นขัด เพื่อบังกันคน สัตว์ และสิ่งรบกวนอื่น ๆ

1.5 พื้นที่ของทำเลที่ตั้งโรงเรียนควรมีลักษณะ คือ

- พื้นที่ดอนซึ่งเป็นที่ราบนาท่ำไม่มีถึง พื้นดินแห้งไม่ชื้นและเป็นหลุมแอ่ง

- ถ้าเป็นพื้นที่ลุ่ม ควรจะให้สูงพื้นระดับน้ำท่วมจึงจะก่อสร้างโรงเรียน

- ควรเป็นดินหารายหรือดินแดง เพราะน้ำซึมได้ง่าย

- ควรปลูกหญ้าเพื่อรักษาหน้าดิน ถ้าผนกจะได้ไม่เลอะหรือมีฝุ่น เมื่อถึงหน้าแล้ง

1.6 ไม่เป็นที่โล่งแจ้งจนเกินไป และมีลมพัดจดจั่นเกินไป ควรจะให้มีการปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อบังลม และได้ร่มเงาอีกด้วย แต่ไม่ควรปลูกชิดติดอาคารเรียน เพราะจะบังลมทำให้การถ่ายเทอากาศในอาคารเรียนไม่คืออีกด้วย และยังอาจจะโค่นล้มทับอาคารทำให้ชำรุดเสียหายได้ ควรปลูกให้ห่างจากอาคารเรียนเดิมในระยะไม่น้อยกว่า 8 เมตร

1.7 ควรจะมีพื้นที่ที่คิดจะขยายได้ คือ ตามชนบทควรจะมีลักษณะ คือ

โรงเรียนชั้นประถมศึกษา ควรจะมีพื้นที่ประมาณ 10 ไร่

โรงเรียนมัธยมศึกษา ควรจะมีพื้นที่ประมาณ 20 ไร่

ตามกราะทรงศึกษาอิการกำหนด คือ

โรงเรียนอนุบาล ต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ไร่ หรือ 1,600 ตารางเมตร

โรงเรียนประถมศึกษา ต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ไร่ หรือ 3,200 ตารางเมตร

โรงเรียนมัธยมศึกษา ต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ไร่ หรือ 3,200 ตารางเมตร

1.8 ต้องมีสนามไว้ให้พอดเพียงกับจำนวนนักเรียน

2) อาคารเรียนและตึกปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 อาคารเรียนที่ใช้เป็นห้องเรียน

1.2 อาคารประกอบ เช่น โรงอาหาร โรงครัว หอประชุม เวียนพยาบาล ซึ่ง อาคารประกอบอาจใช้เป็นห้องเรียนพิเศษ เช่น โรงพลศึกษา โรงฝึกงาน

ตามปกติอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้างจะกินเนื้อที่ $\frac{1}{5}$ ของเนื้อที่โรงเรียน และ อาคารเรียนทุกหลังควรจะปลูกสร้างให้หันหน้าไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้ เพื่อให้ส่วนแคนของ อาคารรับแสงแดดแทน และส่วนยอดของอาคารได้รับลมเย็นจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ และทิศ- เหนือตามฤดูกาลอีกด้วย

ลักษณะรูปร่างของอาคารเรียน ควรจะเป็นรูปตัวอักษรในภาษาอังกฤษ คือ U T I E

และ T

ควรจะเป็นอาคารชั้นเดียวจะดีที่สุด ถ้าที่คินมีน้อยก็อาจจะมีมากกว่า 1 ชั้นก็ได้ คือ

- โรงเรียนชั้นประถมศึกษาไม่ควรสร้างเกิน 2 ชั้น

- โรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ควรสร้างเกิน 3 ชั้น

พื้นที่ ขนาดของพื้นที่ที่ใช้สำหรับก่อสร้าง (ชั้นเดียว) ต่อจำนวนนักเรียน 100 คน

กองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย ได้แนะนำให้ใช้เกณฑ์ ดังนี้

- โรงเรียนประถมศึกษา ใช้พื้นที่ซึ่งเป็นห้องเรียน 150 ตารางเมตร

- โรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้พื้นที่ซึ่งเป็นห้องเรียน 200 ตารางเมตร

นอกจากนั้น ยังต้องคิดพื้นที่เพิ่มเติม และรวมทั้งห้องอื่น ๆ อีก คือ

- ห้องบรรทุก ประมาณ 50 - 75 ตารางเมตรต่อนักเรียน 100 คน

- ห้องพักครู ประมาณ 4 - 5 ตารางเมตรต่อครู 1 คน

- ห้องสมุด ประมาณ 9 ตารางเมตรต่อนักเรียน 100 คน

ส่วนประกอบของอาคารเรียน

- พื้น ควรยกพื้นให้สูงกว่าระดับน้ำหรือสูงกว่าพื้นดิน 1 เมตร

- ผาพื้น ถ้าเป็นพื้นไม้ควรเป็นพื้นด้านหรือพื้นไม้กระดาน ถ้าเป็นพื้นคอนกรีตหรือปู

กระเบื้อง หรือดินเหนียวทุกแข็งให้แน่น

- ผาผนัง ควรจะมีลักษณะ เกลี้ยง เพื่อสะดวกในการทำความสะอาดและกันเสียง
รบกวนระหว่างห้อง ส่วนผาผนังด้านใน ๆ ควร มีช่องระบายลมอยู่ระหว่างผาผนังและเพดานด้วย
วัสดุที่ใช้ทำผาผนังคือ ไม้ ชิเมนต์

- บันได มีความกว้าง 1.20 เมตร ช่องระหว่างบันไดสูงประมาณ 12 - 15
เซนติเมตร แต่ละช่วงไม่ควรเกิน 14 ขั้น ถ้าเกินให้ทำชานพัก

- หลังคา ควรเป็นวัสดุกันความร้อนได้ มีความลาด 30 องศา ยื่นยาวออกไป
1.50 - 2.00 เมตร เป็นกันสาด

- เพดาน ควรทำด้วยไม้อัด กระดาษยัด ชิเมนต์แผ่นเรียบ และควรทาสีขาว

- ระเบียง ควรจะมีเฉลี่ยงหรือรั้วเบียงเป็นทางเดินมีความกว้าง 2.00 - 2.50

เมตร

3) ห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน ลักษณะรูปร่างของห้องเรียนควรจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดต่าง ๆ กัน ดังนี้

- ห้องเรียนขนาดเล็กมาก 6×8 ตารางเมตร
- ห้องเรียนขนาดเล็ก 6×9 ตารางเมตร
- ห้องเรียนขนาดกลาง 7×9 ตารางเมตร
- ห้องเรียนขนาดใหญ่ 8×10 ตารางเมตร

ความสูงของห้องเรียน 3.50 เมตร และอัตราเฉลี่ยที่ว่างในห้องเรียน $4 - 8$ ลูกบาศก์เมตร นักเรียนชั้นประถมและมัธยมพื้นที่เฉลี่ยต่อนักเรียน 1 คน เท่ากับ $1.50-2.00$ ตารางเมตรตามลำดับ

การจัดห้องเรียน ให้แสงเข้าทางซ้ายมากที่สุด ไม่ควรให้แสงแดดลอดไปส่วนอื่น ๆ ของห้องเรียน ควรมีช่องว่างสำหรับครูเดินได้รอบ ๆ ห้อง

เครื่องใช้ ควรจะมีเท้าที่จำเป็น โต๊ะและเก้าอี้สำหรับครู กระบวนการนิเทศ

โต๊ะเรียนและม้านั่ง นักเรียนทุกคนควรจะมีโต๊ะเรียนและม้านั่งเดียวและมีขนาดให้พอเหมาะกับร่างกายของนักเรียน เพื่อส่งเสริมความเจริญทางหัวใจของนักเรียน

โต๊ะเรียน มีลักษณะดังนี้ คือ

- มีความกว้าง 1 ศอก (35 เซนติเมตร)
- มีความยาว 2 ศอก (70 เซนติเมตร)
- ความลึก 15 องศา

ด้านบนของผ้าโต๊ะควรจะสูงกว่าจุดกึ่งกลางของข้อศอก เมื่อเวลาผู้นั่งปล่อยแขนลงมาตรง ๆ ข้อศอกต่ำกว่าระดับผ้าโต๊ะ เล็กน้อย

ม้านั่ง มีลักษณะดังนี้คือ

- มีความกว้าง ประมาณ $\frac{2}{3}$ ของความยาวจากเข้าถึงกะโหลก
- มีความสูง สูงเท่ากับส่วนยาวของขาท่อนล่าง

เวลานั่ง ให้ขาท่อนบนและห่อนล่างได้มุมจาก ผ่าเห้าทางระบบพัฒนาดี พัฒนาดี ควรทำเป็นเอียงศักดิ์กว่าพื้นราบ

พนักพิง ไม่ควรสูงกว่ากระดูกสะบัก และส่วนล่างของพนักพิงไม่ควรทึบ ควรปล่อยเป็นช่องว่างไว้ เพื่อไม่ทำให้กล้ามเนื้อบริเวณتصفโพกถูกอัดเมื่อเวลาลุก

โต๊ะเรียนและม้านั่ง เมื่อจัดเป็นชุดกันความมีลักษณะดังนี้ คือ¹

1. ไม่มีแรงกดที่ตัวขาพับ และวางเท้าราบกับพื้นพอดี
2. มีช่องว่างเหนือขาท่อนบนกับด้านล่างของโต๊ะเล็กน้อย
3. ขอบโต๊ะขิดลำตัว ควรอยู่ในลักษณะเหลือมกับขอบม้านั่งด้านหน้าเล็กน้อย เพื่อจะทำให้นั่งได้ตัวตรง และเคลื่อนไหวได้สะดวกดีขึ้น

กรณอนามัยได้แบ่งโต๊ะเรียนและม้านั่งไว้ 5 แบบ

แบบที่	ความสูงของโต๊ะ (ซม.)	ความสูงของม้านั่ง (ซม.)
1	50	30
2	55	35
3	65	40
4	75	45
5	80	50

การจัดโต๊ะและม้านั่งในห้องเรียน

1. ครูประจำชั้นจัดโต๊ะและม้านั่ง ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน
2. ควรใช้โต๊ะเรียนและม้านั่งแยกกันหรือโต๊ะเดียวกะที่ก็ว่าโต๊ะคู่หรือโต๊ะหมู่
3. การจัดโต๊ะและม้านั่ง ควรจะมีช่องว่างระหว่างเด็กที่จะเดินไปมาได้
4. โต๊ะและม้านั่งไม่ควรจะติดอยู่กันที่ เพราะไม่สะดวกในการโยกย้ายหรือจัดห้องใหม่
5. ควรมีการห้ามความสัมภាគอยู่เสมอ และถ้าหากชำรุดควรได้รับการซ่อมแซมทันที
6. ทางเดินระหว่างเด็กของโต๊ะเรียนไม่น้อยกว่า 45 ซม.
7. แควรีมสุกครรจัดให้ห่างจากผนังห้องไม่น้อยกว่า 60 ซม.
8. แควร์หน้าครัวห่างจากกระดานดำไม่เกิน 2 เมตร
9. โต๊ะเรียนแควร์หลังสุดไม่ควรห่างกระดานดำเกิน 6 เมตร

¹สุชาติ โสมประยูร, โปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน, กรุงเทพ : ไทยวัฒนาภัณฑ์จำกัด, 2529, หน้า 36.

หลังคาและเพดาน ความมีลักษณะต่อไปนี้

1. หลังคาโรงเรียนมีความลาด 30 องศา โดยมีชั้ยคาญี่ปุ่นพื้นประกอบ 1.50-2.00 เมตร

2. วัสดุที่ใช้มุงหลังคา คือกระเบื้องดิน กระเบื้องซีเมนต์ กระเบื้องไม้ ใบจาก ไม้ ควรใช้สังกะสีเพราะร้อนอบอ้าวและสะท้อนแสง

3. ความมีเพดาน เพื่อกันความร้อน ผู้นั้น เช่น วัสดุจากหลังคาเพดานควรใช้กระดาษยัด เสื่อรำแพน

สีทาโรงเรียน

สีที่ใช้ทำภายนอกอาคารเรียน ไม่ค่อยมีความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนมากนัก ถ้าผนังทำด้วยไม้แล้วไม่สามารถทาสีได้ ก็อาจจะใช้น้ำมันดิน น้ำมันยางเพื่อรักษาเนื้อไม้

สีที่ใช้ทำภายในอาคารเรียน เป็นสีที่สำคัญสำหรับสุขภาพของนักเรียนอย่างมาก ควรจะพิจารณาสีที่ใช้ทำภายในอาคารเรียน คือ

- เลือกสีอ่อน ๆ ที่ไม่เป็นเงา เช่น สีเทาอ่อน สีขาวนวล สีฟ้าอ่อน สีครีมอ่อน สีเขียว ก เป็นต้น
- สีที่ใช้ทำผนังและเพดาน ควรจะเป็นคนละสีควรเลือกสีให้ตัดกันพอเหมาะสม เช่น สีทาผนังใช้สีเทาอ่อน และเพดานสีขาว
- ตอนล่างของผาผนังและตามขอบประตูหน้าต่างทาสีเดียวกับผนังแต่ทาสีเข้มกว่า เช่น ทาสีเทาเข้ม

เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาเลือกสี ควรพิจารณาถึงกำลังสะท้อนของสีตั้งนี้ คือ

ชื่อสี	กำลังสะท้อน
สีขาว	92 %
สีงาช้างหรือสีครีม (อ่อน)	74 %
สีชมพู	67 %
สีเหลืองอ่อน	65 %
สีน้ำเงิน	61 %

ชื่อสี	กำลังสะท้อน
สีน้ำเงิน	61 %
สีน้ำตาลอ่อน	58 %
สีเทาอ่อน	49 %
สีเขียวอ่อน	47 %
สีน้ำเงินค่อน	36 %
สีเทา	30 %
สีแดง	13 %

อย่างไรก็ต้องใช้สีที่เข้าหากายในห้องเรียนควรจะมีกำลังสะท้อนตามคำแนะนำของ American Institutes of Architecture ดังนี้ คือ

- พื้นห้อง 30-50 %
- ผ้าผนังโดยทั่วไป 40-60 %
- กระดาษขอล์กไม่เกิน 20 %
- โต๊ะเรียน 35-50 %
- เพดาน 70-90 %

กระดาษทำหรือกระดาษขอล์ก เป็นกระดาษที่ใช้ขอล์กเย็บ ในสมัยก่อนตามโรงเรียนทั่วไปนิยมใช้กระดาษสีดำ แต่ปัจจุบันหันมาใช้กระดาษที่มีสีเขียวใบไม้เข้ม เพราะสีเขียวทำให้ผู้มองรู้สึกเย็นตาและสบายใจ และการตัดสีระหว่างสีเขียวใบไม้กับสีขาวของขอล์ก ย่อมตัดกันน้อยกว่ากระดาษสีดำกับสีขาว

ลักษณะของกระดาษขอล์ก

- ทำด้วยวัสดุค้างคาว เม็ดไม้อัด กระดาษอัด หินชานวน ซีเมนต์ ฯลฯ
- สีที่ทำใช้สีด้านไม่เป็นมัน หรือเงาสะท้อนแสงนัยน์ตา และได้รับการช้อมสีให้คือญี่ปุ่นสอน
- ขอบล่างของกระดาษ ควรติดขอบล่างเพื่อรอรับผงขอล์ก
- แบร์ลับกระดาษ ควรทำด้วยพองน้ำหรือลักษณะ

การติดตั้งกระดาษชอล์ก

- ให้มีขาตั้งหรือแขวนติดผ้า แบบที่ดีที่สุด คือ ชนิดแขวนติดผ้าผนังด้านหน้าห้องเรียน เลื่อนขึ้นลงให้สูงต่ำได้
 - ไม่ควรตั้งกระดาษระหว่างซ่องหน้าต่าง หรือซ่องประตูและหน้าต่าง เพราะนักเรียนจะต้องแบ่งสายตาสู้กับแสงสว่าง ทำให้สายตาเสียได้
 - กระดาษไม่ควรติดยาวตลอดผาผนังห้อง เพราะยากต่อการมอง
 - ความสูงของกระดาษชอล์กในโรงเรียนประถมศึกษาให้สูงจากพื้นห้องเรียนอย่างน้อย 24 นิ้ว ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสูง 28 นิ้ว และในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสูง 32 นิ้ว
- 4) การถ่ายเทอากาศและแสงสว่าง

ก. การถ่ายเทอากาศที่เมือง จะทำให้ห้องเรียนมีอากาศร้อนอบอ้าว มีความชื้นสูง เหมือนกลืนตัว กลิ่นเหงื่อโคล และกลิ่นความสกปรกอื่น ๆ ซึ่งบรรยากาศเข่นี้มี จะทำให้นักเรียน มีอาการง่วงเหงาหวานนอน มีน อ่อนเพลีย เวียนศีรษะ ตั้งนั้น ควรจะมีช่องลม ประตูหน้าต่าง อย่างพอเพียง ซึ่งควรจะเป็น $\frac{1}{6}$ - $\frac{1}{4}$ ของพื้นที่ของพื้นห้องเรียน เพื่อจะช่วยให้การระบาย ถ่ายเทอากาศได้ดีพอ ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้นักเรียนและครูได้อยู่ในที่ที่มีบรรยากาศดี ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างมากในการเรียนการสอน และทางด้านสุขภาพของนักเรียนและครูเข้มแข็งกัน

บรรยากาศดี ควรจะมีอากาศบริสุทธิ์ซึ่งควรจะมีลักษณะ ดังนี้คือ

1. อุณหภูมิพอดี ประมาณ 75-80 องศา Fahrineit ซึ่งจะไม่ร้อนหรือเย็น จนเกินไป
2. มีการหมุนเวียนของอากาศอยู่ตลอดเวลา คือ มีลมพัดผ่านพอดี ไม่แรงจนเกินไปขาดทำให้เบลอไฟเทียนไป
3. มีความชื้นขึ้นหรือไอน้ำแทรกอยู่ในอากาศพอสมควรประมาณ 35-65%
4. ไม่มีควรมีฝุ่นละออง ควัน แก๊สและเชื้อโรคอื่น ๆ

ตามปกติ การถ่ายเทอากาศในห้องจะมีตลอดเวลา ถ้าหากมีช่องทางให้ลมได้พัดผ่าน ในขณะที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียน ก็จะมีการซับความร้อนออกจากร่างกายตลอดเวลา ทำให้มีความร้อนเกิดขึ้น ก็จะไปทำให้อาการของตัวขยายตัวลดลงขึ้นสูง ผลกระทบจากภายนอกพัดเข้ามาทางหน้าต่างและประตู โดยเข้ามาแทนท่าอากาศร้อนก็จะถูกดันออกไปทางช่องระบายน้ำ

ข. แสงสว่าง มีความจำเป็นอย่างมากและสำคัญต่อสุขภาพ และสวัสดิภาพของนักเรียนและครู เพราะถ้าหากแสงสว่างมากเกินไปหรือน้อยเกินไปอาจจะทำให้สายตาผิดปกติไปได้ง่าย ๆ การจัดแสงสว่างในห้องเรียนให้ถูกสุขลักษณะนั้น คือ มีแสงสว่างเพียงพอและมีการกระจายของแสงสว่างอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะอยู่哪ๆ ก็จะได้รับแสงเท่ากันหมด ตามปกติแสงสว่างในห้องเรียนจะได้มาจากการแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ จะส่องเข้ามาทางช่องลมประทูหน้าต่างและแสงสว่างที่ได้มาจากการสะท้อน เทียนไหหรือไฟฟ้า

แสงสว่าง ควรจะมีความสมบูรณ์ดังนี้ คือ

1. มีความเข้มของแสงสว่างประมาณ 30-50 พูลต์เรงเทียน
 2. แสงสว่างที่ส่องจะต้องส่องมายังเคมีโมโนฟิล์ม
 3. แสงส่องเข้ามาทางซ้ายมือ และค่อนไปทางซ้ายหน้ากากเรียน

นอกจากนี้ ควรจะคำนึงถึงภายในห้องเรียน “ไม่ควรจะมีเสากลางห้อง
เพราจะทำให้มีเงามืดบังอยู่ และไม่ควรปลูกต้นไม้ในที่ใกล้ชิดอาคารในระยะ 8 เมตร ความสูง
ของแต่ละอาคารควรจะใกล้เคียงกัน เพราจะได้มีบังแสง และทิศทางลมด้วย

ความเช้มของแสงสว่างในสถานที่ต่าง ๆ ควรจะเป็นดังนี้ คือ

สถานที่	พื้นที่แรงเหวี่ยง
ห้องศิลป์ศึกษา ห้องหัตถศึกษา	50
ห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องสมุด	30
ห้องผลศึกษา สรgnna สนามมาสเกตบอล	20
ห้องประชุม ห้องอาหาร ห้องน้ำห้องส้วม	10
ระเบียง บันได ห้องพสคร	5

5) ห้องพยาบาลโรงเรียน ควรจะมีลักษณะดังนี้ คือ

- 5.1 มีทางเข้า-ออก ที่สะดวก
- 5.2 อยู่ชั้นล่างของอาคาร
- 5.3 ใกล้จากสนามกีฬาและสนามเด็กเล่น
- 5.4 ใกล้จากเสียงรบกวน
- 5.5 ใกล้ห้องครุฑ์เพื่อสมควร
- 5.6 ห้องสะอาด และมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก
- 5.7 มีอ่างล้างมือในห้องพยาบาล และมีส้วมอยู่ใกล้เพื่อความสะอาด
- 5.8 มีพยาบาล หรือครุเวรประจำ

ถ้าหากโรงเรียนที่มีห้องเรียนเกิน 40 ห้องเรียน ควรจะมีเรือนพยาบาลต่างหาก

หลังหนึ่ง ประกอบด้วย

1.1 ห้องพักนักเรียนที่มารอรับการตรวจรักษา หรือรับคำแนะนำ ซึ่งควรจะมีสิ่งเหล่านี้

- โต๊ะ เก้าอี้สำหรับเจ้าหน้าที่
- ที่นอนสำหรับผู้ป่วย
- ตู้เก็บเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการปฐมพยาบาล
- ตู้เก็บปัตรและสติ๊ก่อนามัยต่าง ๆ
- มีจัดไว้สำหรับวัสดุสายตาและทดสอบประสาท ชั้นน้ำหนัก วัดส่วนสูง
- มีอ่างล้างมือ

1.2 ห้องพักคนไข้ ควรมีสิ่งต่อไปนี้

- เตียงผู้ป่วย
- ตู้เลิกเก็บของและวางเครื่องใช้ชิดเตียง
- มีห้องน้ำ ห้องส้วม

1.3 ห้องตรวจรักษา ความมีสิ่งต่อไปนี้

- ห้องตรวจอโรค
- ตู้เครื่องมือ
- ตู้วางเครื่องมือ
- เครื่องนึ่งและต้มเครื่องมือ
- ที่ล้างมือ
- ถังรับสิ่งโสโครก
- โต๊ะเก้าอี้สำหรับแพทย์
- โต๊ะเก้าอี้สำหรับนักเรียน

1.4 ห้องแต่งตัว เพื่อสะดวกในการตรวจรักษาอาจจะต้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว

1.5 เครื่องใช้ในการปฐมพยาบาล ควรมีเครื่องใช้ดังนี้ คือ

- ตู้ยา
- เครื่องวัดส่วนสูง ชั่งน้ำหนัก
- ป้ายวัดสายตา
- อ่างล้างมือ ถู แปรงและผ้าเช็ดมือ
- ถังใส่สิ่งปฏิกูล
- เครื่องนึ่งสิ่งปฏิกูล
- แก้วยา
- แก้วล้างตา
- ปากคีบ 2 อัน
- กรรไกร
- ผ้าพันแผล
- พลาสเตอร์ปิดแผล
- ผ้าแต่งแผล
- สิ่ลี
- ไฟฉาย

- ไม้กคลิน
- กระเบาน้ำร้อน
- กระเบาน้ำแข็ง
- ชามรูปไข่
- ปรอทวัดไข้
- หม้อส่วนอุจจาระ
- สมุนไพรเบียนบันทึกการป่วยไข้

1.6 ประเภทยาต่างๆ ในห้องพยาบาล ควรจัดยาต่างๆ ไว้ดังนี้

ก. ยารับประทานปิดป้ายลีขิ瓦 และวางไว้ขั้นบนของตู้ยา ได้แก่

- ยาธาตุน้ำแดง
- ยาธาตุน้ำขาว
- เหล้าสารระเหน
- ยาระงับไข้ทำ rahluang
- ยาระงับปวดธรรมชาติ
- ยาอื่นๆ (ความคิดสั่งแพทย์)

ข. ยาทาปิดป้ายลีชมพู และวางไว้ขั้นล่างของตู้ยา ซึ่งได้แก่

- แอลกอฮอล์ 75%
- ทิงเจอร์ไอโอดิน
- น้ำยาล้างตาบอริก 3%
- แอมโนเนียหอม
- ยาทาแก้คันคากลาไม้
- ตีกีที่ 10% ใส่ฆ่าเทา
- ยาแดง
- ยาเหลือง
- ยาหยดชัลพาทำ rahluang

- ชั้นชั้งหารักษาเกลอน
- ชั้นชั้งหารักษาคลาก
- เป็นขั้นเช็คแพล

6) โรงพยาบาลของโรงเรียน ควรจะมีลักษณะดังนี้ คือ

- 1.1 จัดให้มีที่นั่งรับประทานอาหารให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน เช่น นักเรียนมี 1,000 คน ควรจะมีที่นั่งรับประทานอาหาร 1,000 ที่นั่ง ในกรณีที่ไม่มีที่นั่งพอ กับจำนวนนักเรียน อาจจะให้นักเรียนในแต่ละชั้นพักรับประทานอาหารไม่พร้อมกันก็ได้ เช่น
 - มัธยมศึกษาตอนต้น พักรับประทานอาหารเวลา 11.45 น.
 - มัธยมศึกษาตอนปลาย พักรับประทานอาหารเวลา 12.00 น.
- 1.2 ความมื่องหรือที่สำหรับล้างมือในโรงพยาบาล หรือใกล้กับโรงพยาบาล ก่อนที่นักเรียนจะรับประทานอาหาร
- 1.3 ควรจัดที่ให้นักเรียนได้เก็บอาหารที่นำมารับประทานอาหารที่โรงพยาบาล เช่น หน้าห้องเรียน หลังห้องเรียน หรือใกล้ ๆ กับห้องเรียนก็ได้
- 1.4 จัดที่ให้แม่ค้านำอาหารมาขายที่โรงพยาบาล หรือนำอาหารมาปูรุ่งที่โรงพยาบาล โดยทางโรงพยาบาลจัดให้มีการควบคุมการปูรุ่ง และการจัดอาหารอย่างใกล้ชิด
- 1.5 ควรจัดสถานที่ในโรงพยาบาลให้สะอาดอยู่เสมอ ซึ่งอาจจะใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ได้ เช่น เดี่ยวกัน
- 1.6 จัดให้มีน้ำสะอาดคุณภาพอย่างเพียงพอ มีอ่างน้ำพุ หรือก๊อก
- 1.7 มีที่รองรับเศษอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เช่นมีฝาปิดมิดชิด จัดให้เพียงพอ
- 1.8 มีลวดตาข่ายเพื่อป้องกัน แมลง และสัตว์อื่น ๆ
- 1.9 ความมีเครื่องเตอร์สำหรับจ่ายอาหาร

วัสดุที่ใช้ก่อสร้างโรงอาหาร¹ ควรเป็นวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย พื้นโรงอาหารควรทำความสะอาดทุกครั้งหลังจากนักเรียนรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว โรงอาหารไม่ควรตั้งอยู่ในที่เดียวกันกับโรงครัว เพราะจะทำให้เกิดการรบกวนจากควันไฟ เกิดการปนเปื้อน (contamination) ของอาหารได้ง่าย นอกจากนี้ ต้องจัดให้มีการถูแลรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงอาหารอยู่เสมอ

หลักเกณฑ์โรงอาหารในโรงเรียน² แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังมีรายละเอียดดังนี้

ประเภท ก. เป็นสถานที่รับประทานอาหารอย่างเดียว ไม่มีการขายอาหาร

1. มีตัวอาคารสูงไม่น้อยกว่า 5 เมตร พร้อมผาผนังหรือรั้ว มีพื้นเป็นคอนกรีตและต้องอยู่ในที่เหมาะสม
2. มีโต๊ะ และ ม้านั่ง
3. มีอ่างล้างมือ
4. มีที่ล้างภาชนะอุปกรณ์
5. มีน้ำดื่ม และ น้ำใช้
6. มีแสงสว่าง และ การระบายอากาศ
7. มีห้องส้วม และ ที่ปัสสาวะ
8. มีห้องรับเศษอาหารชนิดไม่ร้าวซึม และ มีฝาปิด
9. จัดให้มีช่องระบายน้ำรอบอาคาร พร้อมมือตักเศษอาหารและไขมัน ก่อนลงสู่ท่อสาธารณะ

¹ กองสุขภิบาล กรมอนามัย การสุขภิบาล สิงแวดล้อมในโรงเรียน เอกสารวิชาการ, กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์องค์การส่งเสริมฯ โทร. 02-2534 หน้า 67-70.

² กองสุขภิบาล กรมอนามัย เล่มเดียวกัน หน้า 68-70.

ประเภท ข. เป็นสถานที่รับประทานอาหาร และมีการปรุงจานหน่ายอาหารแบบหลาย
เจ้าของต้องคำนึงการให้มีสถานที่รับประทานอาหารพร้อมสิ่งต่าง ๆ ตามประเภท ก. ข้อ 1-9
ส่วนเรื่องการปรุง และจานหน่ายอาหารให้คำนึงการเพิ่มเติมอีกดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีห้องปรุง หรือ ขาย โดยแบ่งเป็นส่วน ๆ อย่างมีระเบียบ
2. จัดให้มีเคาน์เตอร์สำหรับวางอาหาร
3. จัดให้มีที่เก็บอาหาร พร้อมลิ้งปกปิด
4. จัดให้มีที่ล้าง และที่ผึ้งภาชนะอุปกรณ์
5. จัดให้มีที่เก็บ และวางภาชนะอุปกรณ์
6. จัดให้มีที่รองรับขยายประจำบ้าน และที่พักขยายสำหรับโรงอาหาร
7. จัดให้มีอ่างล้างมือ
8. ห้องจานหน่ายอาหารที่มีการปรุงอยู่ด้วย ต้องจัดให้มีปล่องระบายควัน
9. จัดให้มีร่องระบายน้ำกับร่องระบายน้ำของสถานที่รับประทาน
อาหาร
10. จัดให้มีแสงสว่าง และการระบายอากาศที่เพียงพอ

ประเภท ค. เป็นสถานที่รับประทานอาหาร และมีการปรุงจานหน่ายโดยโรงเรือนเอง
ต้องคำนึงการให้มีสถานที่รับประทานอาหารพร้อมสิ่งต่าง ๆ ตามประเภท ก. ข้อ 1-9 ส่วน
เรื่องการปรุงและจานหน่ายอาหารให้คำนึงการเพิ่มเติมอีกดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีเคาน์เตอร์สำหรับวางขายอาหาร
2. จัดให้มีที่เก็บอาหารพร้อมลิ้งปกปิด
3. มีโรงครัวที่แยกออกเป็นสัดส่วน
 - 3.1 จัดให้มีที่ล้าง และผึ้งภาชนะอุปกรณ์
 - 3.2 จัดให้มีร่องระบายน้ำ ไปกับร่องระบายน้ำของสถานที่รับประ-
ทานอาหาร
- 3.3 จัดให้มีอ่างล้างมือ
- 3.4 จัดให้มีปล่องระบายควัน
- 3.5 จัดให้มีแสงสว่าง และการระบายอากาศที่เพียงพอ

- 3.6 จัดให้มีที่รองรับขยาย และที่พักขยาย
- 3.7 จัดให้มีการป้องกันสัตว์นำโรคในห้องครัว
- 3.8 จัดให้มีตู้เก็บภาชนะ และอาหาร
- 3.9 จัดให้มีตู้เย็นสำหรับเก็บอาหารสด

วิธีการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน

**การจัดการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนนั้น ควรพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ
ดังต่อไปนี้คือ**

1. สันบสนุนให้มีการจัดโรงอาหารในโรงเรียนแต่ละแห่ง โดยโรงเรียนติดต่อประสานงานกับกองออกแบบและก่อสร้าง กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้มีการออกแบบแปลนโรงอาหารที่ได้มาตรฐานทางสุขาภิบาลอาหาร
2. จัดให้มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหารแก่ กลุ่มครู ผู้ช่วยครู และอาหารในโรงเรียน ผู้ประกอบและจำหน่ายอาหาร และนักเรียน โดยประสานงานกับกองและศูนย์ของอนามัยโรงเรียน โภชนาการ และโครงการสุขาภิบาลอาหาร
3. กำหนดให้มีรูปแบบ และเทคนิควิธีการควบคุมการสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียนรวมทั้งการจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการควบคุมพัฒนาระบบของผู้สัมผัสอาหาร
4. กำหนดมาตรฐานกิจกรรมที่ต้องดำเนินการสำหรับโรงอาหารในโรงเรียน และการวัดผลสำเร็จในการยกระดับความปลอดภัยของโรงอาหาร
5. สันบสนุนให้มีการแข่งขันปรับปรุงยกระดับโรงอาหาร และโรงอาหารตัวอย่างในโรงเรียน
6. สันบสนุนการเผยแพร่วิชาการสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบของนิทรรศการสุขาภิบาลอาหาร โบสเตอร์ สไลเดอร์ ภาพยนตร์ และเอกสารวิชาการต่าง ๆ
7. สันบสนุนการรณรงค์การสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน
8. จัดให้มีครู อาจารย์แต่ละโรงเรียนรับผิดชอบการจัดสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน

7) **น้ำดื่มและน้ำใช้ในโรงเรียน** ควรจะมีการควบคุมให้ถูกต้องตามหลักสุขा�ภิบาลในการจัดหน้าศาสดา ซึ่งขึ้นอยู่กับความสะอาดและความจำเป็น สภาพของห้องถิน และงบประมาณของทางโรงเรียนที่จะจัดทำกันได้ ชนิดของน้ำดื่มและน้ำใช้ในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 5 ชนิดคือ

7.1 น้ำฝน

7.2 น้ำประปา

7.3 น้ำบาดาล

7.4 น้ำป่า

7.5 น้ำคลองหรือน้ำแม่น้ำ

น้ำฝน ควรร้องจากหลังศาสดา และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยจากยุงและสัตว์อื่น ๆ

ร่วงหล่นลงไป

น้ำประปา จากท่อประปาใหม่ควรจะเบิดก๊อกให้น้ำไหล เพื่อการใช้ในทางอื่น ๆ ติดต่อกันหลาย ๆ ชั่วโมงเสียก่อน จึงจะใช้สำหรับค้ม และภาชนะรองรับไม่ควรทำด้วยตะกั่ว เพราะตะกั่วอาจจะละลายเจือปนอยู่ในน้ำได้

น้ำบาดาล น้ำป่า น้ำคลองและน้ำจากแม่น้ำ ควรจะทำน้ำให้สะอาดปลอดภัยจากเชื้อโรคและเก็บไว้ในบ่อน้ำ

การสร้างบ่อน้ำ เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ ควรจะมีลักษณะดังนี้คือ

- ควรอยู่ในที่สูงกว่าระดับส้วม

- ควรให้ลึกถึงศาน้ำ ซึ่งจะได้น้ำมากและเป็นน้ำที่สะอาด

- เป็นป้อมนินิalemหรือสี่เหลี่ยมก็ได้ โดยมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.50-2.00 เมตร

- ผนังขอบบ่อควรกรุด้วยอิฐ ซีเมนต์ หิน ไม้ไผ่ ไม้หรือดินทุ่บรอบ ๆ ให้แน่น

- รอบ ๆ ปากบ่อ ควรติดกันให้มีระดับสูงขึ้นมา 75 เซนติเมตร และรอบ ๆ ควร

เทคอนกรีตเป็นร่างรูบบ่อน้ำโดยรอบ

- มีฝาปิด และมีช่องสำหรับสูบน้ำขึ้นมา

น้ำที่ได้จากน้ำบาดาล น้ำม่อ น้ำคลองและน้ำจากแม่น้ำนั้น ควรจะทำให้น้ำสะอาด และบริสุทธิ์เสียก่อน โดยการเติมน้ำกลอเร็นไปในน้ำก่อนจะนำมาใช้ โดย

- เติมน้ำกลอเร็น 10 ส่วน ต่อน้ำ 1 ล้านส่วน
- ทิ้งไว้นาน 2 ชั่วโมงหรืออย่างน้อย 30 นาที
- หลังจาก 20 นาที ที่ได้เติมน้ำกลอเร็นแล้ว ตรวจสอบน้ำว่าในน้ำมีคลอรีนเหลืออยู่ 0.2 ส่วน ต่อน้ำ 1 ล้านส่วน จึงจะนำมาใช้ได้ หรือไม่ใส่ปูนคลอรีนก็อาจจะทำให้น้ำสะอาดได้ โดยการนำน้ำมาต้มให้เดือดนาน 2 นาที

ภาชนะที่ใส่น้ำ ควรจะมีภาชนะที่สะอาด ทำความสะอาดง่ายและมีกอกสำหรับไข่น้ำ และเด็กนักเรียนควรมีภาชนะใส่น้ำของตนเอง ในโรงเรียนที่มีน้ำประปา หรือน้ำที่ทำไว้สะอาดเพื่อต้มครัวจัคน้ำพุสำหรับดื่ม และอ่างล้างมือไว้ถูกสุขลักษณะดังนี้ คือ

1. ขนาดความสูงของอ่างน้ำพุ และอ่างล้างมือ เพื่อความสะอาดสำหรับนักเรียน ความมีขนาดโดยประมาณ ดังนี้

ระดับชั้นเรียน	ความสูงของอางน้ำพุ	จำนวน	ความสูงของอางล้างมือ	จำนวน
ชั้นประถมต้น	60 ซ.ม.		50 ซ.ม.	
ชั้นประถมปลาย	75 ซ.ม.		60 ซ.ม.	
ชั้นมัธยมต้น	90 ซ.ม.	1/100	75 ซ.ม.	1/50
ชั้นมัธยมปลาย	100 ซ.ม.		90 ซ.ม.	

2. อ่างน้ำพุและอ่างล้างมือ ควรสร้างด้วยวัสดุไม่อุ่นน้ำหรือซึ่มน้ำง่าย เช่น กระเบื้องเคลือบ หินขัด เพื่อสะดวกต่อการทำความสะอาดและยังหนาทนก็ท้าย

3. มือคราส่วนพอเพียง คือ ความมีอ่างน้ำพุ 1 ห้องนักเรียน 100 คน และอ่างล้างมือ 1 ห้อง ต่อนักเรียน 50 คน

4. มีการทำความสะอาดอยู่เป็นประจำ

5. ไม่ใช้ปะบันกัน คือ น้ำพุใช้ดื่ม ไม่ใช้อ่างล้างมือร่วมด้วย

6. จัดท่างจากห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องเรียนต้องออกมาริบบ์

7. ท่อน้ำพุ ควรให้น้ำพุ่งออกมานี้ เนื่องจากในส่วนนี้จะต้องมีห้องน้ำและห้องน้ำที่ต้องใช้ห้องน้ำอยู่บ่อยครั้ง จึงต้องติดตั้งห้องน้ำที่น้ำพุ่งออกมานี้ ซึ่งน้ำพุ่งออกมานี้จะต้องมีห้องน้ำต่อไปนี้

10-14 เช่นติเมตร

การจัดน้ำสาะอดสำหรับตัวเองและใช้ในโรงเรียน มีอยู่หลายวิธีในแต่ละวิธีก็เหมาะสมสำหรับแต่ละโรงเรียน และงบประมาณที่จะจัดทำ ซึ่งในการทำแต่ละวิธีควรจะคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. พิจารณาถึงความสะดวกเป็นหลัก ที่มีน้ำอาเจ็บอยู่ห่างจากโรงเรียน โรงอาหาร โรงพลศึกษา ริมถนน ข้อสำคัญไม่ควรตั้งอยู่ใกล้ส้วมหรือที่ปัสสาวะ

2. ถ้าไม่มีน้ำประปา ทางโรงเรียนควรจัดหาบน้ำสาะอดจากแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น น้ำฝน น้ำบ่อ และมีที่เก็บน้ำอย่างสะอาด

3. โรงเรียนตามชนบทไทย ๆ ควรสร้างห้องน้ำที่เก็บน้ำที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และเป็นแบบอย่างต่อชุมชนขันด้วย

4. การขุดบ่อ ควรขุดได้ถูกต้องตามแบบ เพื่อประชาชนจะได้นำไปใช้ได้

5. ที่ขุดบ่อน้ำ ควรจะเป็นที่ค่อนข้างสูง ห่างจากส้วม คอกสัตว์ กองขยะมูลฝอย

ประมาณ 30 เมตร

6. ผนังของบ่อ กรุด้วยวัสดุเพื่อไม่ให้ดินพังทลาย

7. มีฝาปิดบากบ่อ

8. โรงเรียนประจำควรจัดที่อาบน้ำโดยเฉพาะ

9. อาจจะมีสระว่ายน้ำ เพื่อหักว่ายน้ำสำหรับโรงเรียนใหญ่

10. กວขันในเรื่องน้ำดื่มในระยะที่มีโรคระบาด

11. ไส้ปูนคลอรีนลงในน้ำ เพื่อฆ่าเชื้อโรค

12. ควรมีทางระบายน้ำที่ส่องสว่างต่อการทำความสะอาด

น้ำ น้ำแข็ง นม และผลิตภัณฑ์ของนม เครื่องคิม¹

น้ำแข็ง

น้ำแข็งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวัน วันหนึ่ง ๆ เรารับประทานน้ำแข็งไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นน้ำเปล่า หรือเครื่องดื่มต่าง ๆ เช่น ชา กาแฟ น้ำขวด นิยมผสมกับน้ำแข็งก้อน ๆ หรือทุบละเอียด ซึ่งผ่านกระบวนการมาหลายขั้นตอน จึงอาจถูกปนเปื้อนกับเชื้อโรคได้ น้ำแข็งไม่สามารถทำให้เชื้อโรคตายได้ เพียงแต่หยุดการเจริญเติบโตของเชื้อโรคได้เท่านั้น ดังนั้น น้ำแข็งจึงเป็นสื่อและพาหนะนำโรคทางเดินอาหารเข่นเดียวน้ำคิม

ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับน้ำแข็ง

1. ความสะอาดของน้ำที่ใช้หาน้ำแข็งด้วยที่ใช้วิธีความสกปรกของน้ำ ได้แก่ coliform Bacteria น้ำที่มีแบคทีเรียพอกน้ำสูงจัดว่า เป็นน้ำที่สกปรกไม่ปลอดภัยแก่การบริโภค อาจทำให้อุจจาระร่วง ท้องเสีย หรือในคุณที่มีโรคระบบ เช่น อหิวาตกโรค บิด ไขพอยด์ อาจเป็นอันตรายได้

2. เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำน้ำแข็ง ต้องสะอาดอยู่เสมอ

3. น้ำแข็งที่ผลิตออกมากแล้ว ต้องบรรจุภาชนะที่สะอาด หรือวัสดุที่ใช้ป้องกันการละลายของน้ำแข็ง เช่น แก้ว, ช้อนเลื่อย กีวาร์ต้องสะอาดเช่นกัน

4. การคงน้ำแข็งโดยเครื่องจักร (นิยมมากในปัจจุบัน เพราะไม่ต้องเสียเวลาทุบ) มีปัญหาอยู่ที่สถานที่ทำการบด, ภาชนะบรรจุ และการขนส่ง ถูกสุขลักษณะหรือไม่ การวางแผนน้ำแข็ง ไม่ควรวางบนพื้น การล้างน้ำแข็งกีวาร์ล้างด้วยน้ำสะอาด ไม่ควรจุ่มน้ำ ฯ กันในถังใบเดียว ภาชนะบรรจุต้องสะอาดปลอดภัย การขนส่ง จำหน่าย ต้องปกปิดมิดชิด

ถึงแม้ว่าการผลิตจะถูกหลักเกณฑ์เพียงใด ก็ไม่อาจทำให้น้ำแข็งสะอาดปลอดภัยได้ หากกรรมวิธีเก็บและขนส่งไม่มีการควบคุมที่ดี

¹ กองสุขากิบาล กรมอนามัย การสุขากิบาล สิงแฉล้อมในโรงพยาบาล. เอกสารวิชาการ, กรุงเทพฯ : โรงพยาบาลสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2534 หน้า 57.

นมและผลิตภัณฑ์นม

นมสดเป็นเครื่องดื่มที่มีคุณค่าอาหารเกือบครบถ้วนชนิด จึงมีประโยชน์ต่อร่างกายมาก แต่น้ำนมที่ดื่มนั้น ต้องนำมาระบายแล้วที่สะอาดปลอดภัย ปราศจากเชื้อโรคที่ทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้ เพราะนมเป็นอาหารเลี้ยงเชื้อย่างดี เชื้อโรคจะเติบโตได้มากกว่าและเร็วกว่าอาหารเลี้ยงเชื้ออื่น ๆ

1. นมสดบรรจุภาชนะสำหรับจำหน่าย แบ่งเป็น

1.1 นมสดชนิดสเตอร์ลайส์ ผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อโรคต่าง ๆ ได้ถึง 100% จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเก็บไว้ในที่เย็นเก็บไว้ได้นาน แต่ไม่ควรเก็บไว้ที่ห้องตู้เย็นนานก็ได้ แต่ต้องดูแลอย่างดี ไม่ควรเก็บไว้ในที่สะอาดและสูงจากพื้นด้วย

1.2 นมสดชนิดพลาสเซอร์ไอล์ส ผ่านกรรมวิธีฆ่าเชื้อโรคพอกแบบที่เรียกว่า “ฆ่าเชื้อโดยการหุงนม” (Pathogenic Bacteria) และยังมี Non-Pathogenic Bacteria อยู่บ้าง ซึ่งไม่ทำให้เกิดโรค แต่จะต้องเก็บรักษาไว้ที่อุณหภูมิไม่เกิน 10 องศาเซลเซียส เพื่อบังคับการเจริญเติบโตของแบคทีเรียชนิด Non-Pathogenic Bacteria และไม่เก็บรวมกับอาหารอื่น ๆ เช่น พากผัก, เนื้อสัตว์และผลไม้

ทั้ง 2 ชนิดนี้ เมื่อเปิดภาชนะบรรจุแล้ว ต้องบริโภคให้หมดในครั้งเดียวไม่เหลือเก็บไว้

2. นมสดที่ชื่อจากผู้ขายรายย่อยที่ปรุงหรือผลิตหรือรีดจากนมวัวเอง

นมสดชนิดนี้ต้องระมัดระวังในเรื่องความปลอดภัยเป็นพิเศษ ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรซื้อมาบริโภค

ผลิตภัณฑ์ของนม ได้แก่ อาหารที่ทำจากนมหรือมีนมเป็นส่วนประกอบ ได้แก่ ไอศกรีมและเนย เป็นต้น

ไอศกรีม (Ice-Cream) หมายถึงผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากนมมีริสูท์ สะอาด ปราศจากเชื้อโรค มีส่วนผสมของน้ำตาลและอาหารย่อยอื่นด้วย และน้ำตามมาตรฐานมีผลิตให้ขันเหลวหรือเป็นแท่ง อาหารย่อยอื่นที่ใช้ผสมลงไปส่วนมากเป็นพาก คลูโคส ชูโคโลส หรือน้ำตาลจากข้าวโพด (Cane Sugar) และน้ำ (ไอศกรีมที่ทำจากกะทิ ทำคล้าย ๆ กับไอศกรีมจากนม)

การเก็บรักษาไอศกรีม จะต้องเก็บไว้ในที่อุณหภูมิ 1.7 องศาเซลเซียส (แข็งเย็นจนแข็ง)

ไอศกรีมที่ผลิตเพื่อการจำหน่ายทุกชนิด ควรจะต้องให้ได้มาตรฐาน ดังนี้ คือ

1. ต้องไม่มีวัตถุที่ให้ความหวานแทนน้ำตาล
2. หากมีวัตถุจำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิต (เช่น สารจำพวกอีมัลซิไฟเออร์ Emulsifier หรือสเตปิไลเซอร์ Stabilizer) จะต้องเป็นชนิดและปริมาณที่ไม่เป็นอันตรายหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค
3. ต้องไม่มีวัตถุกันเสีย
4. จะต้องมีบักเตรียมไม่เกิน 300,000 ในไอศกรีม 1 กรัม
5. ต้องตรวจไม่พบบักเตรียมชนิด E. coli ในไอศกรีม 0.01 กรัม

เครื่องคิด

เครื่องคิดที่บรรจุในขวดสำเร็จรูปจากโรงงาน ควรเลือกจากโรงงานที่ได้มาตรฐานหรือประเภทที่บุรุงและคุณเอง ควรให้สะอาด ถูกสุขลักษณ์ และผู้บุรุงต้องมีลักษณะอนามัยดีด้วย

เครื่องคิดประเภทไม่มีเอกสารขอรับ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. น้ำอัดลมทุกชนิด
2. น้ำหวานทุกชนิด
3. ประเภทบุรุงและคุณได้ทันที

เครื่องคิดที่ไม่มีเอกสารขอรับ จะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข หรือกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ดังนี้

1. น้ำ จะต้องเป็นน้ำสะอาดที่ใช้บริโภคได้ และมีคุณสมบัติตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข หรือกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
2. ไม่มีตะกอน เว้นแต่ตะกอนอันมีตามธรรมชาติของวัตถุผสม
3. กรดอินทรีย์ หรือกรดอื่นใดที่ใช้ จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข
4. ไม่มีวัตถุเคมีที่ให้ความหวานแทนน้ำตาล

5. สีจะต้องเป็นสีที่ไม่มีอันตราย ซึ่งอนุญาตให้ใช้ตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข
6. ถ้ามีวัตถุกันเสีย ให้มีปริมาณดังต่อไปนี้
 - 6.1 ในเครื่องดื่มที่ใช้ได้ทันที ในล้านส่วนจะเพบชัลเพอร์ไซดออกไซด์ ไม่เกิน 70 ส่วน หรือตรวจพนโซเดียมเบนโซไซเอท หรือโปรดักส์เซียมโซร์เบทได้ไม่เกิน 200 ส่วน
 - 6.2 ในเครื่องดื่มประเภทน้ำหวาน ในล้านส่วนตรวจพนโซลเพอร์ไซดออกไซด์ได้ไม่เกิน 350 ส่วน หรือตรวจพนโซเดียมเบนโซไซเอท หรือโปรดักส์เซียมโซร์เบทได้ไม่เกิน 100 ส่วน

8) ส้วมและที่ปัสสาวะ จะเป็นต้องมีอยู่ทุกโรงเรียนเพื่อวัตถุประஸงค์ดังนี้ คือ

1. ฝึกให้เด็กนักเรียนถ่ายอุจจาระและปัสสาวะให้เป็นที่
2. สอนให้เด็กรู้จักวิธีการใช้ส้วม
3. เพื่อฝึกสุขนิสัยอันที่จะติดตัวเด็กต่อไปในอนาคต

หลักทั่วไปในการสร้างส้วม

1. มีความสะอาดในการรักษาความสะอาด และการใช้ของนักเรียน
2. ทำเลที่จะสร้างห่างจากแหล่งน้ำ 30 เมตร และอยู่ในพื้นที่ที่远离ว่าจะดับปืนน้ำด้วย
3. จะแยกเป็นอาคารต่างหากหรือจะอยู่ตามหมู่บ้านแต่ละชั้นก็ได้แต่ต้องแยก ชาย-หญิง
4. มีขนาดพอเหมาะสมกับผู้ใช้ เช่น เด็กประถมศึกษา ก็จะมีขนาดเล็กกว่าของเด็กมัธยมศึกษา
5. สามารถป้องกันแมลง และสัตว์อื่น ๆ รบกวนได้
6. ป้องกันกลิ่นเหม็นรบกวนได้
7. อัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียน และจำนวนส้วมได้สัดส่วนกัน
8. ที่เก็บอุจจาระต้องมีคีบ และป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้
9. มีอ่างล้างมืออยู่ใกล้ ๆ เพื่อความสะอาดในการล้างมือของนักเรียน
10. ราคายังต้องเป็นธรรม

ชนิดของสัม "ได้แก่"

1. สัมหลุม

- ชุดลีกประมาณ 1.50 - 2.00 เมตร
- กว้าง .80 เมตร กันหลุมแคบลง
- รอบ ๆ ขอบหลุมอาจจะทุบคินให้แน่น หรือกรุด้วยวัสดุอื่น ๆ เช่น ไม้ เพื่อกัน

คินพัง

- มีตัวเรือนสัม ฝาและหลังคา และมีที่นั่งถ่ายทำด้วยไม้ พื้นทั้งมีฝาปิดมิดชิด

ชนิดปีก - เปิด ได้

- มีปล่อง หรือห้องรับอากาศเสีย

2. สัมซึ่ม ตัวเรือนสัมคล้ายกับสัมหลุม

- ที่นั่งทำด้วยซีเมนต์เป็นรูปหอห่าน เพื่อบังกันกลิ้น และทำความสะอาดโดยใช้

น้ำราก

- มีสีเก็บอุจจาระเป็นถังซีเมนต์ น้ำ หรือของเหลวจะขึ้นอกรอบ ๆ ถัง อุจจาระถูกแยกที่เรียบอย่างละเอียดไปยังกันถัง

- มีห้องรับอากาศ เพื่อสะดวกในการระบายน้ำและบังกันกลิ้นได้

3. สัมถังเกราะ คล้ายกับสัมซึ่ม

- ที่เก็บอุจจาระเป็นถังซีเมนต์ใหญ่ น้ำซึมเข้าออกไม่ได้ ภายในเป็นช่อง ๆ

- อุจจาระจะถูกแยกที่เรียบอย่าง ทำให้อุจจาระสลายตัวจนเหลือแต่เนื้อ และระบบออกสูญท่อโซโคริกสาราระได้

จำนวนที่นั่งของสัม มีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ประเภทโรงเรียนที่มีนักเรียนไป-กลับ

ขั้นประถมศึกษา

1. นักเรียนชาย 100 คนแรก มี 3 ที่นั่ง และเพิ่ม 1 ที่นั่งต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุก 50 คน เช่น จำนวนนักเรียนชาย 200 คน จะมีที่นั่ง 5 ที่นั่ง
2. นักเรียนหญิง 100 คนแรก มี 4 ที่นั่ง และเพิ่ม 1 ที่นั่งต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น

ทุก 33 คน เช่น จำนวนนักเรียนหญิง 200 คน จะมีห้อง 7 ห้อง

ประเภทโรงเรียนประจำ

1. นักเรียนชาย 25 คน ต่อ 1 ห้อง
2. นักเรียนหญิง 15 คน ต่อ 1 ห้อง
3. ห้องสหช่างของนักเรียนชาย 50 คน ต่อ 1 ห้อง และควรอยู่บริเวณสัมมัชนัดวัย
สำหรับโรงเรียนมัธยมอัตราส่วนของล้วน และห้องสหช่างน้อยลงตัว เฉพาะจานวนนักเรียน

ลงไปได้บ้าง

9) ทางระบบที่ใช้ในโรงเรียน จะมีส่วนช่วยกำจัดเชื้อโรค เพราะเชื้อโรคมักจะอยู่ในที่ซึ่งและขณะนี้ ควรจะรักษาบริเวณโรงเรียนให้แห้งและสะอาด โดยไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ แต่ถ้าให้น้ำซึ่ง จนอาจจะกลายเป็นน้ำโลหะและส่งกลิ่นเหม็นรบกวนได้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค อีกด้วย ซึ่งตามปกติน้ำในโรงเรียนมีอยู่ 2 อย่าง คือ

1. น้ำฝน
2. น้ำที่เหลือจากการใช้ในโรงเรียน

ดังนี้ ทางโรงเรียนจึงควรทำทางระบบน้ำให้ทั่วบริเวณโรงเรียน คือ

1. รอบ ๆ ชายคาของอาคารทุกหลัง ควรมีระบบท่าน้ำไว้ และร่องน้ำรอบ ๆ ชายคา เพื่อนำน้ำลงสู่ท่อระบายน้ำ หรือท่อรองรับน้ำฝนไว้ใช้
2. ควรต่อท่อระบายน้ำจากอ่างล้างมือ อ่างต่าง ๆ ลงสู่ท่อระบายน้ำ
3. ทางระบบท่าน้ำอาจจะทำด้วยซีเมนต์ หรือห่อกลมผังคินเลย์ก์ได้ หรือทำเป็นรูปตัว V, B และมีฝาปิดก็ได้

4. ท่อระบายน้ำควรเบิกลงสู่ท่อระบายน้ำทั่วไป หรือกรอบบริเวณโรงเรียนหรือบ่อเกรอะที่ทางโรงเรียนจัดทำไว้ก็ได้

นอกจากนี้ ทางโรงเรียนยังประสบปัญหาเรื่องน้ำท่วมอีกด้วย เพราะอยู่ในที่ลุ่มน้ำที่น้ำท่วม น้ำหลักและผนวกหนัก ซึ่งจะทำให้โรงเรียนน้ำท่วมได้ ซึ่งทางโรงเรียนควรจะหาทางป้องกัน เช่น ทำท่าน้ำรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน หรือมีที่รอมน้ำโดยทำเป็นแอ่ง แล้วให้น้ำไหลไปรวมกัน และมีเครื่องสูบน้ำช่วยอีกด้วย

10) สนานกีฬาและสนานเด็กเล่น เพราการเล่นออกกำลังกายจะช่วยส่งเสริมให้เด็ก มีการพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนต้องคำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้

1. ทุกโรงเรียนต้องจัดให้มีสนานกีฬาและสนานเด็กเล่น เพื่อใช้สำหรับเรียนวิชา พลศึกษา และให้เด็กได้เล่นเพื่อออกกำลังกาย

2. สนานกีฬาควรจะอยู่ท่านด้านหน้าของโรงเรียน และให้มีส่วนกว้างของสนานทัน เปทางทิศเหนือหรือทิศใต้ เพื่อบังกันแสงข้อนมาย์ตา เด็กขณะที่ฝึกหรือเล่นกีฬาอยู่ ส่วนด้านข้าง หรือด้านหลังของสนาน อาจจะเป็นสนานแยกมินคัน หรือมีเครื่องเล่นของเด็ก เช่น ชิงช้า กระดานหก กระดาษน้ำซึ่งปีนป่าย เป็นต้น

3. ควรปรับสนานให้พื้นเรียนอยู่เสมอ อาจจะปลูกหญ้าเพื่อความสวยงาม หรือไม่ ขึ้นและแผ่นฟู๊ฟู๊ได้

4. รอบ ๆ บริเวณสนานควรมีต้นไม้ใหญ่ เพื่อเด็กจะอาศัยร่มเงาบ้าง ถ้าแดดร้อน จัดจนเกินไป

5. ขนาดของสนาน ควรจะมีเนื้อที่ ดังนี้

- เด็กมีขนาดเนื้อที่ 3 - 4 ตารางเมตร ต่อ 1 คน

- เด็กโตมีขนาดเนื้อที่ 5 - 9 ตารางเมตร ต่อ 1 คน

6. สนานเด็กเล็กและเด็กโต ควรแยกออกจากกัน เพราเด็กโอนิยมเล่นกีฬาที่ อาศัยความแข็งแรงของร่างกาย และทักษะในการเล่นมาก

7. สนานของเด็กควรมีเนินดิน หรือลาดต่ำเด็กวิ่งขึ้น - ลง สนานโล่ง ๆ มีผู้ไม่ ต้นไม้เล็ก ๆ ไว้ปีนป่าย นอกจากนั้น ควรมีเครื่องเล่นของเด็กด้วย

8. มีอุปกรณ์การเล่น และมีการซ้อมแขมุนอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกที่ ชำรุดอยู่เสมอ

การออกกำลังกายควรจะมีโรงฝึกพลศึกษา สร่าวัยน้ำ เพราสภาพดินพื้นท่าอากาศ ในเมืองไทยฝนอาจจะตกชุก หรือแดดร้อนจัด จะเป็นต้องเรียนกิจกรรมพลศึกษาในโรงฝึกพลศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้ ทางโรงเรียนควรจะจัดบิเวณแวดล้อมโรงเรียนให้ดูดีสุขลักษณะ เช่น มีถนนเดินระหว่างอาคาร มีสวนดอกไม้ ไม้ประดับ มีสวนพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

11) โรงครัวและเรือนนอน โรงครัวมีลักษณะดังนี้ คือ

1. สร้างให้แยกอยู่ต่างจากเรือนนอน และอาคารเรียนในระยะพอสมควร เพื่อป้องกันเกิดเหตุร้ายบนภูมิทั่วไป เนื่องจากเรียนในเรือนนอนหรืออาคารเรียน
2. โรงครัวควรอยู่ต่างจากโรงอาหาร เพราะบ้องกันกลิ่นเข้มคาวันไฟและสิ่งสกปรก
3. โรงครัวควรจะสร้างให้โปร่ง แสงแดดส่องเข้าสู่โรงครัวได้ มีช่องระบายอากาศเพียงพอ ควรทำปล่องไฟเพื่อระบายคาวัน
4. มีการตรวจร่างกายบุคคลที่ทำหน้าที่ในโรงครัว
5. โรงครัวควรอยู่ต่างจากส้วมและมีทำเลที่มีสิ่งโสโครกไม่น้อยกว่า 30 เมตร
6. ประตูหน้าต่าง ควรใช้ลวดตาข่ายหรือมุ้งลวดเพื่อบ้องกันแมลง แมลงวัน
7. มีโต๊ะและม้านั่งสำหรับคนปรุงอาหาร
8. มีตู้ โต๊ะ ชั้นสำหรับวางของภาชนะและที่เก็บอาหาร
9. มีอ่างล้างมือ อ่างซ้ำและห้องน้ำ
10. มีที่ใส่ขยะมูลฝอยและเศษอาหาร อยู่กันสุขลักษณะและมีเครื่องมือคับเหลืองไว้

ด้วย

เรือนนอน ความมีลักษณะดังนี้ คือ

1. เรือนนอน ควรอยู่ต่างจากอาคารเรียน หรืออาคารอื่น ๆ ในระยะพอสมควร
2. อาคารเรือนนอนจะต้องสะอาด ปราศจากสิ่งสกปรกโสโครกอื่น ๆ และมีแสงสว่าง และการถ่ายเทอากาศดี
3. เรือนนอนสำหรับเด็กเล็ก ไม่ควรสร้างเกิน 2 ชั้น และเด็กโตไม่ควรสร้างเกิน 3 ชั้น
4. ความสูงของห้องนอนไม่น้อยกว่า 3.50 เมตร
5. มีระเบียงหรือเฉลียงทุกชั้น สำหรับนักเรียนนั่งเล่นหรือพักผ่อน
6. มีห้องส้วมทุกชั้นของ เรือนนอน
7. ภายในเรือนนอน ควรจัดแบ่งเป็นส่วน ๆ เช่น

- ห้องนอน
 - ห้องรับแขก
 - ห้องอ่านหนังสือ
 - ห้องนั่งทำงาน
 - ห้องน้ำ ห้องส้วม
8. นักเรียนอนุบาลมี หรือจะใช้กรุค้ายังมีผู้ล่วงหลังได้
 9. มีอุปกรณ์และเครื่องใช้ค้าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนพิเศษ
 10. จัดเป็นห้องนอนเดียว คู่และห้องโถง ก็ได้แต่นักเรียนแต่ละคนจะต้องมีปริมาตรความจุอย่างน้อย 5 ลูกบาศก์เมตร

12) การกำจัดขยะมูลฝอย และดูแลรักษาระบบความสะอาด

การกำจัดขยะ¹

ขยะหรือขยะมูลฝอย (Refuse or SOLID Waste) หมายถึงสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปของของแข็งซึ่งอาจมีน้ำหรือความชื้นปะปนมาด้วยจำนวนหนึ่ง ขยะที่เกิดขึ้นจากการที่พกพาสัยโรงเรียน สถานที่ทำการโรงงานอุตสาหกรรม หรือตลาดสดก็ตามจะมีปริมาณแตกต่างกันไป ถ้าขยะที่เกิดขึ้นจากชุมชนไม่มีการเก็บและกำจัดอย่างถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เช่น

1. ความสกปรกของดิน น้ำและอากาศ
2. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและแมลง
3. เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
4. สูญเสียทางเศรษฐกิจ
5. ทำให้ชุมชนหมดความส่งงาน
6. เป็นต้นเหตุของเหตุรำคาญ

ลักษณะของขยะ ขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละแห่งของชุมชนย่อมไม่เหมือนกันปริมาณและลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

¹ กองสุขาภิบาล กรมอนามัย. เล่มเดียว กัน หน้า 33-36.

1. ลักษณะที่ต้องของห้องถ่าย
2. ถูกากล
3. อุปนิสัยของคนในชุมชน
4. ความหนาแน่นของประชากร
5. สภาพเศรษฐกิจ
6. การบริการจัดการ การจัดเก็บและกำจัด

ขยะในโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ขยะเปียก
2. ขยะแห้ง

ขยะเปียก เป็นขยะส่วนประกอบของน้ำและอินทรีย์วัตถุในปริมาณสูงและมักจะเป็นพอกที่สลายตัวได้โดยง่าย ดังนั้น ถ้าขยะประเภทนี้ถูกปล่อยทิ้งไว้นาน กินควรจะเกิดการเน่าเปื่อย ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนได้ ตัวอย่างขยะเปียก เช่น เศษอาหาร พืชผัก และเศษเนื้อสัตว์ต่าง ๆ

ขยะแห้ง ได้แก่ พลาสติก กระเบื้อง ขวด ไม้ กระดาษ พลาสติก โลหะต่าง ๆ ฯลฯ โดยปกติแล้วขยะแห้งจะมีความชื้นและน้ำหนักโดยเฉลี่ยน้อยกว่าขยะเปียกส่วนใหญ่จะมีสารที่สลายตัวยากหรือไม่สลายตัวไปนานมาตั้งนาน บางส่วนของขยะแห้งจะสามารถเผาไหม้ทำลายได้ ขยะแห้งมักจะทำให้ลินเปลี่ยนที่สำหรับเก็บรวม และถ้าเก็บไว้ไม่ดีจะเป็นที่อาศัยของแมลงและหนู รวมทั้งจะเป็นเชื้อเพลิงที่ก่อให้เกิดอัคคีภัยได้

การเก็บรวมขยะ ก่อนจะกำจัดขึ้นต้องมีการเก็บรวมขยะก่อน เพราะเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากในการที่จะช่วยให้ขยะอยู่เป็นที่เป็นทาง สะดวกแก่การนำไปกำจัด

วิธีการเก็บรวมขยะ ก็ต้องมีกำหนดสำหรับใส่ขยะหรือถังใส่ขยะ ซึ่งต้องแยกกันระหว่างถังขยะเปียกกับถังขยะแห้ง

- ถังขยะที่ถูกสุลักษณะความลักษณะ ดังนี้
 - ทำด้วยวัสดุไม่ถูกชื้มน้ำ ทำความสะอาดได้ง่าย ไม่เป็นสนิม ไม่ร้าวซึม
 - มีฝาปิดมิดชิด
 - มีขาตั้งให้สูงจากพื้นประมาณ 30 ซม.

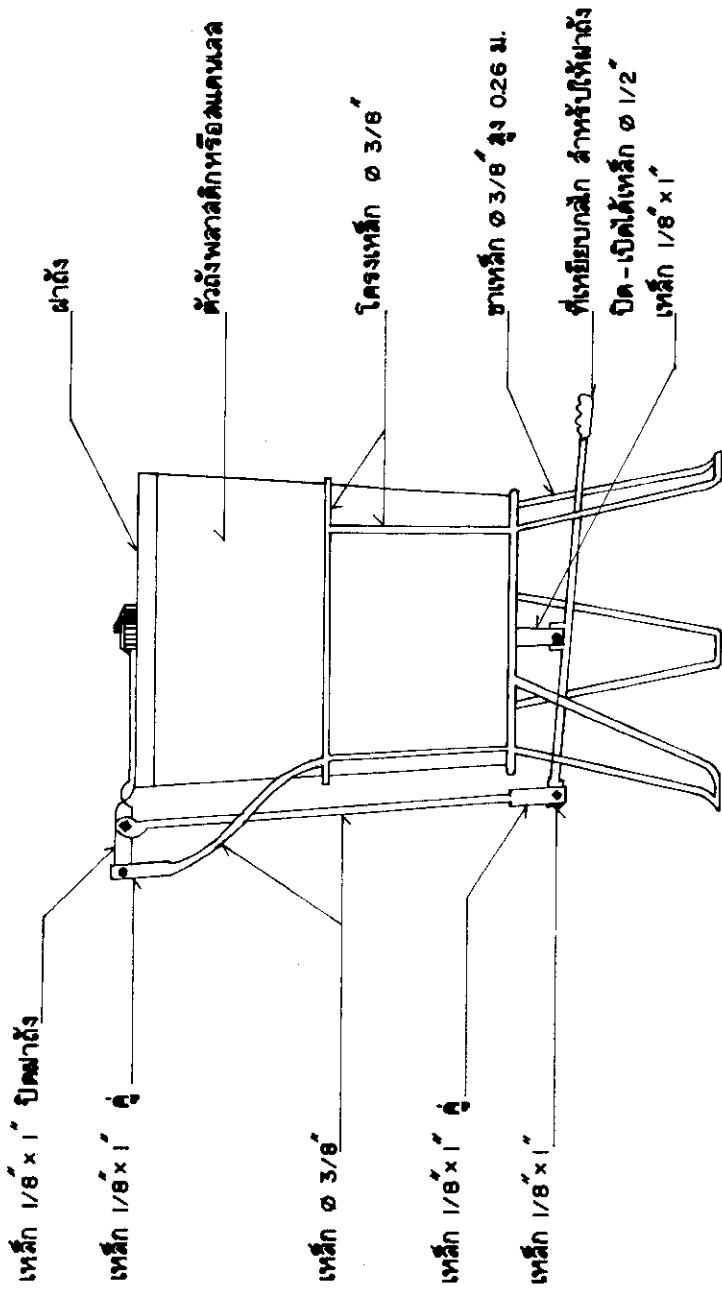
ถังขยะจะมีความหนาดีขึ้น ถ้ามันทำความสะอาดอยู่สมการใช้ถุงพลาสติกใส่รองไว้ภายในถังจะช่วยให้ถังขยะมีอายุการใช้งาน

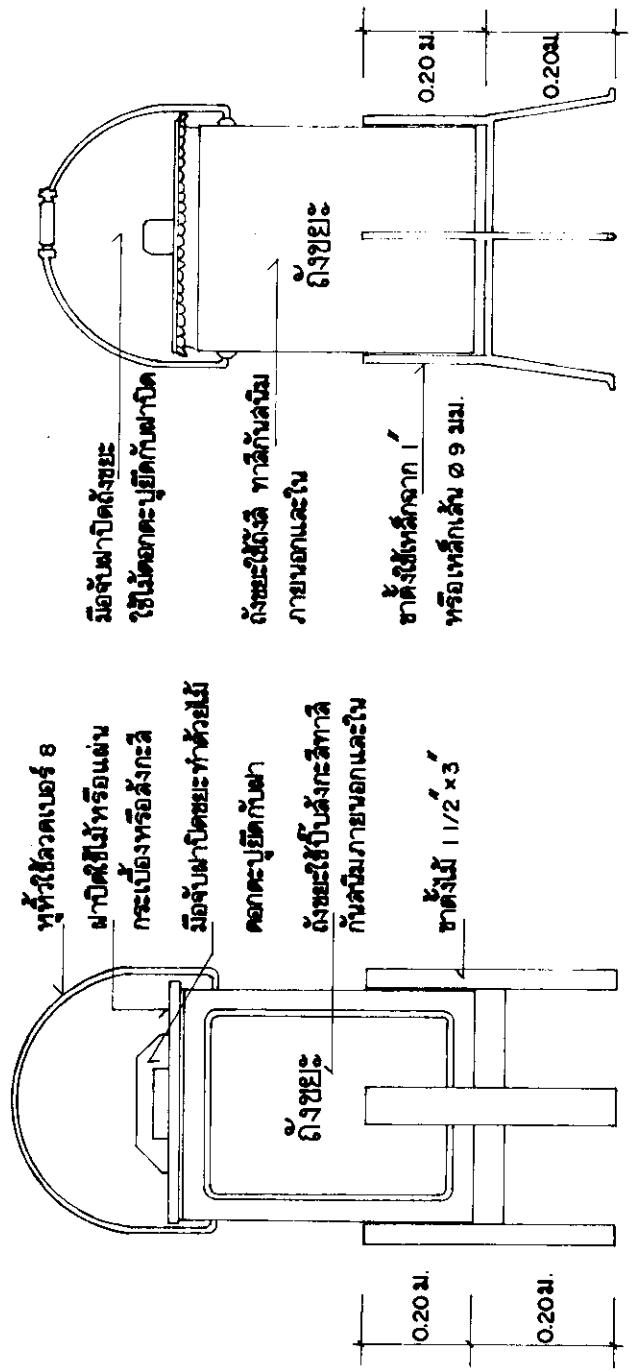
จุดรวมขยะ ควรจัดให้มีจุดรวมขยะอย่างแยกของแต่ละห้องเรียนแต่ละอาคาร หรือ ทุกห้องเรียนและห้องอื่น ๆ ในโรงเรียน ต้องมีถังขยะไว้ประจำ และในอาคารแต่ละหลังภายใต้โรงเรียน กีความมีถังขยะรวมสำหรับเก็บขยะจากห้องค้าง ๆ ในอาคารนั้น ๆ ไว้ซึ่งถังขยะรวมนี้ ควรมีเพียงพอตามความเหมาะสมของจำนวนห้องเรียนในอาคารและอาคาร เช่น โรงอาหาร โรงครัว กีควรจัดให้มีถังขยะแยกชนิดไว้ด้วย ก้อนมีห้องถังขยะเปียกและถังขยะแห้ง เพื่อสะดวกในการนำไปกำจัดให้ถูกต้องต่อไป

วิธีการกำจัดขยะ วิธีกากจัดขยะโดยทั่วไป มือบูรพาภิชัยกัน แต่ละวิธีความเหมาะสมแตกต่างกันไป การพิจารณาเลือกวิธีกำจัดขยะที่เหมาะสมสมสำหรับใช้กับชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือสถานที่ใดนั้น จะเป็นจะต้องพิจารณาดึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย การกำจัดขยะในโรงเรียนกี เช่นกันต้องพิจารณาเลือกวิธีกำจัดให้เหมาะสมกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของขยะในโรงเรียน เช่น

- ชนิดและปริมาณของขยะที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
- สภาพห้องถังที่ตั้งโรงเรียน
- รูปแบบการบริหารและงบประมาณ
- สถานที่ที่จะใช้กำจัด
- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและกำจัด

ແປບດິຈີຍະ

បែបបង្ហាញប្រឈមបានបិទបានដោយខ្លួន ឯកចាត់បីនីតុលាកំណែទី ៦
(គាមទី ២០ តីវត្ស)

จากองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้การใช้วิธีกำจัดขยะของโรงเรียนในแต่ละแห่ง หรือในแต่ละห้องถินแตกต่างกันออกไป เช่น โรงเรียนในชนบทก็อาจใช้วิธีกำจัดแบบเผาหรือฝัง หรือหมักเป็นปุ๋ย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพห้องถินแต่โรงเรียนในเมืองอาจเลือกวิธีการเก็บรวม รวมส่งให้เทศบาลรับไปกำจัด หรือสร้างเตาเผาขึ้นในโรงเรียน เพื่อกำจัดขยะแห้ง ถ้าเป็นโรงเรียนที่ไม่ห้องถินที่ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนนั้นมืออาชีพเลี้ยงสัตว์ ก็อาจใช้วิธีกำจัดขยะเบิกโดยนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ได้เป็นต้น

วิธีกำจัดขยะ มีวิธีต่าง ๆ คือ

1. การนำขยะไปใช้เลี้ยงสัตว์
2. การเผา
3. การปรับปรุงพื้นที่ด้วยขยะ
4. การหมักขยะเป็นปุ๋ย
5. การกำจัดขยะด้วยวิธีด
6. วิธีอื่น ๆ

วิธีกำจัดขยะต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานี้ บางวิธีโรงเรียนก็ไม่สามารถจัดดำเนินการเองได้ เพราะใช้บุคลากรจำนวนมากสูงใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ยุ่งยาก มีวิธีการซับซ้อน ฉะนั้น จึงขอสรุปวิธีการกำจัดขยะแบบง่าย ๆ ที่โรงเรียนโดยทั่ว ๆ ไปสามารถทำได้เอง เช่น

การเผา ซึ่งควรจะเป็นการเผาขยะที่สามารถเผาขยะชนิดต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ทำให้เกิดกลิ่นคุ้นรับกวน ไม่ก่อให้เกิดภัย火 ด้านอากาศสกปรก ดังนั้น การนำขยะมากองรวมกันแล้วเผากลายลงแล้วนั้น เป็นวิธีที่ไม่ถูกหลักเกณฑ์ทางสุขาภิบาล เนื่องจากการเผาไม่มั่งไม่สมบูรณ์ จะทำให้เกิดควันและกลิ่นรบกวน (แบบเตาขยายสามารถติดต่อขอได้ที่ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขตหรือกองสุขาภิบาล กรมอนามัย)

การกำจัดขยะโดยวิธีการเผาด้วยเตาเผาขยายทำได้ผลดีกับขยะบางชนิด เช่น ขยะพิเศษ ซึ่งเป็นขยะที่มีเชื้อโรคบ่นเป็น ขยะแห้ง และขยะที่มีวัตถุที่เผาไม่ได้ปะปนอยู่มากกว่า ขยะเบิก

การกำจัดโดยวิธีเก็บรวบรวมขยะไว้เพื่อให้เทศบาลนำมำกำจัดต่อไป ซึ่งวัฒนธรรมก็น้อยกว่าอย่างแพร่หลายสำหรับโรงเรียนในเขตเทศบาล, สุขาภิบาลหรือโรงเรียนในเขตเมืองต่าง ๆ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนใหญ่ อยู่ในเมืองแต่สำหรับโรงเรียนในชนบท ที่ไม่มีบริการด้านนี้ ก็ต้องเลี่ยงใช้วิธีอื่น เช่น การเผา หรือฝังหรือนำไปใช้มักเป็นปุ๋ย เป็นต้น

การฝัง ขยายบางชนิดอาจต้องใช้วิธีกำจัดโดยการฝังคิน เช่น ชากระสุก เศษอาหารและเศษพืชผักจากโรงครัว โรงอาหาร เพราะขยายดังกล่าวก่อให้เกิดความสกปรก กลิ่นเหม็นรำคาญและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและหนู, แมลง การฝังเป็นวิธีที่ทำให้เกิดการสลายตัวภายในดิน ไม่ก่อให้เกิดบัญชากวนพื้นดิน แต่การฝังควรฝังให้ลึกอย่างเพียงพอ และใช้คินกระทุบแน่นกลบหัวหน้าหลุม เพื่อป้องกันแมลงและการขุดคุยของสัตว์ กันหลุนที่ใช้ฝังควรจะสูงกว่าระดับของน้ำใต้ดินมากเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดความสกปรกแก่น้ำได้คืนได้

สำหรับโรงเรียนบางท้องที่อาจเลือกใช้วิธีการกำจัดขยะวิธีอื่น ๆ ได้อีกตามความเหมาะสม สมของสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ

ประโยชน์ของการกำจัดขยะมูลฝอย

- ทำให้โรงเรียนสะอาด เรียบร้อย ปราศจากกลิ่น
- เป็นการป้องกันมิให้เกิดโรคติดต่อ
- ส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
- ทำให้การสอนสุขศึกษาได้ผล

13) การสำรวจสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมโรงเรียน (สรร.)¹ ซึ่งอาจจะสำรวจโดยคณะกรรมการอนามัยโรงเรียน หรืออาจจะเพิ่มตัวแทน แพทย์ และที่ปรึกษาอีกได้ โดยการตรวจดำเนินตามแบบสำรวจสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมโรงเรียน (สรร.) รหัส สรร. 1/2534

¹ กองสุขาภิบาล กรมอนามัย เล่มเดียวกัน หน้า 95-103.

แบบสำรวจสุขภาพส่วนบุคคลของโรงเรียน

ข้อ :	ระดับเดียวที่ให้การพิจารณา	ผลการสำรวจครั้งที่				หมายเหตุ
		1	2	3	4	
1. สุน篾และราก	<p>① ผู้ร่วมเป็นประเมิน สภาพดี รอบรื่นเริง</p> <p>② มีการจัดระบบจราจรทางเดินเข้าออกภูมิที่ดีและมีจอดรถ เป็นสัดส่วน</p> <p>③ บริเวณท่าไปมาภายในโรงเรียนสะอาดไม่เป็นอันลุบบ่อ ไม่มีน้ำเสีย</p> <p>④ ถนนมีหลังคา สวยงาม เก็บรักษาดี จัดเป็นสีสดส่วน</p> <p>⑤ มีการ จัดสถานะบาร์เบนท์ที่ห้องผู้ชายเป็นระบบสากล</p> <p>⑥ ผู้คนสามารถใช้ส้วมโดยสะดวก เช่น ห้องน้ำ</p> <p>⑦ ผู้คน เดือน สะอาด สะอาดตัวใช้ส้วมอย่างดีและสะอาด</p> <p>⑧ ถนนเป็นปูนซีเมนต์ แข็งแรง ไม่ชำรุด และมีกัน หรือร้าว บ่อมีความปลอดภัย</p> <p>⑨ บริเวณระเบียงทางเดิน บ้านใหม่ มีแสงสว่างเพียงพอไม่หนืด ก่อภัยและมีความสวยงาม (5 หลุบ · ไฟยน)</p> <p>⑩ มีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่องและบันทึก สรุปงาน</p> <p>⑪ ห้องเรียนสะอาด เป็นระบบเป็นไป</p> <p>⑫ มีการระบุนาฬิกาในห้อง</p>					
2. อาคารเรียน						
3. ห้องเรียน						

เรื่อง	หลักเกณฑ์ในการพิจารณา	ผลการสำรวจครั้งที่	หมายเหตุ			
			1	2	3	4
6. โรงพยาบาล/คลินิก	(23) มีการจัดตั้งห้องน้ำและส้วสมัยปีกับผู้คน เหมาะสม มีป้ายบอกชักโครก ☒ พื้นผิว เผาดาน ดูดี เดิม ถ่ายถอดง่าย และอยู่ปีก่อนๆ นานๆ ให้ห้องพยาบาล สะอาด สวยงาม					
7. ร้านซ่อมน้ำยาอาหาร	25. ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานการสุขาภิบาลอาหาร					
8. น้ำดื่ม	26. ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานการสุขาภิบาลอาหาร ☒ เป็นน้ำดื่มน้ำสะอาด เช่น น้ำประปา น้ำจากบ่อน้ำดูกาก สุขาภิบาลหรือน้ำดื่มจากการรับปรุงดูดของภาชนะ (ส้ม กะหรี่ กัน) ที่เก็บกันดีไม่มีสิ่งปฏิกูลติดตัว (เม็ดปีก มือกอ มือกวน) ระบบดื่มน้ำดื่ม					
9. น้ำใช้	(27) บริการน้ำดื่ม ภูเก็ตสักกะยะ เป็น มีการอนุรักษ์ต้มน้ำ ประจําตัว หรือเป็นน้ำดื่มแบบน้ำดูด ☒ ปริมาณน้ำดื่ม เพียงพอ (2 ลิตร/คน/วัน) (28) มีการจัดจุลทรรศน์การน้ำดื่มน้ำดูดสำหรับผู้เรียนทั้งหมด - ห้องนอนอย (1 ห้อง/75 คน) หรือจัดจุลทรรศน์การน้ำดื่มน้ำดูด ระดับห้อง ☒ เป็นน้ำดื่มน้ำดื่ม เช่น น้ำประปา น้ำดื่มน้ำดื่มของบ้าน					
9. น้ำใช้						

เรื่อง	หัวข้อพิจารณาที่จะต้อง รู้	ผลการสำรวจครั้งที่					หมายเหตุ
		1	2	3	4		
10. ห้องส้วม อ่างล้าง มือ ห้องล้างน้ำ	<p>33 ห้องน้ำดูแลรักษาอย่างดี (5-15 ตึกชั้น/บ้าน/วัน)</p> <p>34 ผู้ดูแลรักษาอย่างดี/บ้าน เป็นก่อศรีวัง</p> <p>35 ห้องน้ำดูแลรักษาดีตัวบัวท่อสุ่งทำความสะอาดและถ่ายเท้า</p> <p>36 มีการระบายน้ำจากต้น ไม้อ้อบีน ไม่มีกลิ่นเหม็น</p> <p>37 มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่น้อยกว่าสามหลักวิน (5 พูล-เก็บ) หรือ ห้องน้ำดูแลรักษาฯ ให้ห้องน้ำไว้ใช้ตลอด</p> <p>38 พื้น ผนัง ห้องน้ำ ห้องล้างน้ำ สะอาด สุขาภรณ์</p> <p>39 ที่ปัสสาวะ คือห้องน้ำดูแลรักษาดีและถ่ายเท้า</p> <p>40 มีอ่างล้างมือ สะอาด อุปกรณ์ล้างมือ ผู้เข้ามาใช้พอยเดียว</p> <p>41 ล้างบูด ห้องน้ำดูแลรักษา</p> <p>42 ห้องน้ำดูแลรักษาดีและถูกซักล้างบ่อย ไม่ว่างชั่วขณะที่จะเข้าบาน อาหาร</p> <p>43 ห้องน้ำห้องล้างมือ ที่ปัสสาวะ ถ่ายเท้าดี มีพื้นที่ห้องน้ำดูแลรักษา ให้ห้องน้ำดูแลรักษา</p> <p>44 ห้องน้ำดูแลรักษาดี ผู้เข้ามาใช้ ก่อตัวท่อสุ่งและถ่ายเท้า ไม่ว่างชั่วขณะ ห้องน้ำดูแลรักษา 1 ตึก / 1 ห้อง</p> <p>45 ห้องน้ำดูแลรักษาดี ห้องน้ำดูแลรักษาดี ห้องน้ำดูแลรักษาดี</p>						

เรื่อง	หลักเกณฑ์ในการพิจารณา	ผลการสำรวจครั้งที่				หมายเหตุ
		1	2	3	4	
11. การกำจัดศัตรู	46 มีการดูแลรักษาเพียงพอ ไม่น้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (1 ห้อง แหล่งทุก ๆ ระดับ 20 เมตร บริเวณทางเดิน) 47 ที่อยู่ดูแลแบบ สภาพดีไม่ชำรุด 48 ที่ดูแลแบบรักษาโดยอย่างดี สะอาด ครัว ห้องส้วม ต้องมีผ้าปู ไม่ร่วงซึม ท่อตัวบวสตูกดดึงงอ อยู่ในสภาพดี 49 มีการกำจัดศัตรูโดยไม่มีผลกระทบต่อค่าห้องหรือมลพิษทางอากาศ อยู่ในสภาพดีใช้งานได้ 50 ไม่มีน้ำเสียซึ่งอยู่ในบริเวณ โรงเรียน					
12. การกำจัดแมลงสาบ	51 มีการนำบัคคุนน้ำเสียที่เหมาะสม เช่น บ่อตักไขมัน ห้องเชื้อ บ่อ เพิ่มน้ำเสีย หรือระบบก่ออิฐมูน 52 มีการห่อรกรอบบ้านด้วยใบสังเคราะห์ ไม่ชำรุด มีการระบายน้ำ เสียได้ดี ไม่อุดตัน					
13. การควบคุมแมลง	53 ไม่พบร่องรอย แมลงสาบ แมลงวันและมีการควบคุม กำจัด					
14. การปฏิรักษาภัยแล้ง	54 ไม่มีภัยแล้งทางพืช แมลงครัว น้ำบริเวณ ไร่ เก็บไว้ในบ่อตักน้ำทึบไว้ 55 ระบุภัยแล้งตับเหลือง ภัยแล้งตื้อ ใช้การไฟฟ้า บ่อไนน์บีริงตันทึบไว้					

เรื่อง	หลักเกณฑ์ในการพิจารณา	ผลการสำหรับครัวที่				หมายเหตุ
		1	2	3	4	
15. บุคลากรรับผิดชอบ งานดูแลกินบ้าสัตว์ แมลงศัตรูในโรงเรียน	56 มีการเรียบเรียงภารกิจให้เป็นคิตรวมกันที่เหมาะสมของครัวบ้านเรือน 57 มีเครื่องหมายจราจรไว้แจ้งเด็กให้ทราบถึงภารกิจของครัวบ้านเรือน 58 มีบุคลากรรับผิดชอบงานด้านการสังซิห์บ้าลสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน เช่น ครุยอนามัย น้ำเรียบยอดอาสาสมัคร หรืออนันต์รับผิด ผ้ารับผิด ภารโรง 59 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสะอาด เช่น จัดสัปดาห์ รดนรดน ฯลฯ	56 มีการเรียบเรียงภารกิจให้เป็นคิตรวมกันที่เหมาะสมของครัวบ้านเรือน 57 มีเครื่องหมายจราจรไว้แจ้งเด็กให้ทราบถึงภารกิจของครัวบ้านเรือน 58 มีบุคลากรรับผิดชอบงานด้านการสังซิห์บ้าลสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน เช่น ครุยอนามัย น้ำเรียบยอดอาสาสมัคร หรืออนันต์รับผิด ผ้ารับผิด ภารโรง 59 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสะอาด เช่น จัดสัปดาห์ รดนรdns ฯลฯ	60 มีการจัดทำโครงการเพื่อยกับกิจกรรม สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม โดยโรงเรียนเป็นจัดซื้อโครงการ			

5. สรุป

โรงเรียนควรมีการจัดสุขาภิบาลโรงเรียน เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเครื่องอันนวยความ
สะอาดต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีสุขลักษณะที่ดี มีความปลอดภัยปราศจากอุบัติ
เหตุ และการเจ็บไข้ได้ป่วยที่จะเป็นภัยต่อสุขภาพของนักเรียน ครู และบุคคลในโรงเรียน รวม
ทั้งการจัดโรงเรียนให้เกิดความสะอาดสวยงาม เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกายและทางจิตของบุคคล
ทุกคนในโรงเรียน เช่น สถานที่ตั้งโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน การถ่ายเทอากาศ และ
แสงสว่าง ห้องพยาบาล โรงอาหาร น้ำคั่มน้ำใช้ ส้วมและที่ปัสสาวะ ทางระบายน้ำ สนามกีฬา
และสนามเด็กเล่น โรงครัวและร้านน้ำ และการกำจัดขยะมูลฝอย

6. คำถ้ามและกิจกรรมประกอบท้ายบทที่ 5

1. ท่านจะอธิบายความหมายของคำดังต่อไปนี้มาพอกเข้าใจ
 - 1.1 สุขภิบาล
 - 1.2 สุขภิบาลโรงเรียน
 - 1.3 สุขลักษณะ
 - 1.4 บรรยายกาศดี
2. ท่านจะอธิบายความมุ่งหมายของการจัดสุขภิบาลโรงเรียนมาพอกเข้าใจ
3. ท่านจะสรุปสาระสำคัญของขอบข่ายการจัดสุขภิบาลโรงเรียนได้ทั้ง 13 ขอบข่าย
4. ท่านจะสำรวจสุขภิบาลโรงเรียนมา 1 โรงเรียน พร้อมทั้งสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากโรงเรียนที่ท่านสำรวจ
5. ท่านจะอธิบายข้อความต่อไปนี้มาพอกเข้าใจ
 - 5.1 สถานที่ตั้งโรงเรียน
 - 5.2 อาคารเรียน
 - 5.3 ห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน
 - 5.4 สีทาโรงเรียน
 - 5.5 กระดาษดำเนินการ
 - 5.6 การถ่ายเทอากาศและแสงสว่าง
 - 5.7 ห้องพยาบาลโรงเรียน
 - 5.8 โรงอาหาร
 - 5.9 น้ำดื่มและน้ำใช้
 - 5.10 ล้วมและที่ปัดสาภะ
 - 5.11 ทางระบายน้ำโรงเรียน
 - 5.12 สนามกีฬาและสนามเด็กเล่น
 - 5.13 โรงครัวและเรือนนอน
 - 5.14 การกำจัดขยะมูลฝอย